



פרוטוקול דיון ועדה לקידום מעמד הילד מס' 2 2021

מועד התכנסות- יום ג' 15/6/21, ה' תמוז תשפ"א שעת התכנסות- 17:30
מקום ההתכנסות- חדר ישיבות קומה 5 בבניין העירייה.

רשימת המשתתפים-

הרב דוד טוויטו- יו"ר הועדה לקידום מעמד הילד
גב' רונית צור- ראש מנהל שירותים חברתיים
מר אריה מימון- ראש מנהל החינוך
גב' ולריה מטיחס- מנהלת השרות הפסיכולוגי חינוכי
גב' טלי דרורי- ראש תחום גיל הרך
גב' יעל כהן- מנהלת אגף רווחה
מר עומר אונגר- מנהל אגף רווחה
מר משה ראובני- נציג ציבור
גב' קוני טובול- נציגת ציבור
ד"ר אפרת אוחיון-נאור- חברת מועצה
גב' גילית אבטליון- מנהלת המרכז להורות משמעותית
מר מאיר פור- יו"ר ועד הורים עירוני
גב' שגית יפת- נציגת ועד הורים עירוני
גב' שלי אגם- סגנית יו"ר מועצת התלמידים
מר לורן דרמון- נציג ציבור
גב' אלה לישויץ- נציגת ציבור
ד"ר אילנית טוויטו- מזכירת הוועדה

נעדרו

הרב וובר אפרים- חבר מועצה
מאיר אברג'ל- חבר מועצה
מר אפרים וובר- חבר מועצה
גב' פנינה בן זקן- נציגת ציבור
מר יעקב קריספין- נציג ציבור
גב' קלרה בקטייב- נציגת ציבור

מר דני קליין- מנהל אגף חטיבה עליונה
גב' מרטין עובדיה- מנהלת אגף חטיבה צעירה
גב' סימונה מורלי- מנכל הרשות למאבק בסמים והתמכרויות
מר רן ארז- נציג ארגון המורים
גב' ג'ינה מרום- נציגת הסתדרות המורים
גב' קרין בן יוסף- מנחת מועצת נוער
גב' נהורה סיקסיק- רכזת תנועות הנוער
גב' מזל שאלתיאל- ראש תחום ילדים ונוער
גב' מירי בן דוד- מנהלת מחלקת בריאות
גב' יעל נהוראי אטיאס- מנהלת התכנית הלאומית לילדים ובני נוער בסיכון

הנושא- ילדים במצבי חירום, מענים והתערבויות בתחום הרגשי- שת"פ מנהל
הרווחה והשרות הפסיכולוגי.

מהלך הדיון-

הרב דוד טוויטו- מברך את הנוכחים.

ד"ר אילנית טוויטו- בוועדה נדבר על המענים הרגשיים שניתנו ברמה העירונית לילדים שסבלו מקשיים של חרדה ומקשיים בתחום הרגשי כתוצאה ממבצע שומר החומות. לקראת הוועדה בדקתי איזה סיוע ניתן ע"י המדינה. ברמה של המדינה מדובר בנוהל חרדה שבאחריות משרד הבריאות ובמימון הביטוח הלאומי ונותן מענה של עזרה רגשית וטיפול לילדים ולמבוגרים שהם נפגעי חרדה. המענה ניתן במרכזי הדחק שבאחריות משרד הבריאות ובאמצעות קופות החולים ועמותות כגון עמותת עמך ותל"ם באשדוד. במהלך המבצע נפגעי חרדה גם פונו לבי"ח אסותא. נוהל חרדה מאפשר טיפול קצר טווח (עד 12 פגישות טיפוליות) ובמקרים מורכבים גם טיפול ארוך יותר. במקרה של ילדים העבודה הטיפולית נעשית גם עם ההורים וגם עם הילדים.

גב' ולריה מטיחס- אתייחס למענים שניתנים ע"י מנהל החינוך בעיר. באשדוד כ- 58,701 תלמידים, למעלה מ 600 מוסדות חינוך. העבודה המקדימה של איתור וקשר יומיומי נעשית ע"י המסגרת החינוכית, הצוות החינוכי נמצא בקשר יומיומי עם הילדים- גם בגני הילדים- לא רק בתקופת המבצע, גם קודם לכן בתק' הקורונה. הצוות החינוכי נמצא בקשר, מתעניין, שואל. הייתה למידה

מרחוק עד כמה שהיה ניתן. היו ילדים שהיה קשה להעיר אותם אחרי לילות של טילים. הקשר היה בכל מיני ערוצים ועל בסיס יומיומי. גם שיחות אוורור וונטילציה עם מחנכת הכיתה. שיחות וידיאו, שיתוף של חומרים, על בסיס יומיומי. יש הבדל בין עזרה ראשונה נפשית לבין טיפול. במהלך המבצע (שומר החומות) התמקדנו בעזרה ראשונה נפשית.

139 ילדים בגנים ו- 887 ילדים בביה"ס אותרו כנפגעי חרדה תוך כדי הלחימה ע"י הצוותים החינוכיים וכזקוקים לעזרה ראשונה נפשית. צריך לקחת בחשבון ש 90% מנפגעי החרדה יחלימו באופן ספונטני. צריך לאתר ולסייע לאלו שזקוקים לעזרה טיפולית כדי למנוע התפתחות של פוסט טראומה (PTSD).

התלמידים הגיעו אלינו גם באמצעות קו חם טלפוני שעבד 24 שעות 7 ימים בשבוע, היו כוונים שענו לפניית הטלפוניות. ישנם 40 פסיכולוגים בשפ"ח- כל אחד מהם צוות לצוות מענה. פנינו למסגרות החינוך כדי לברר למה הם זקוקים. כל פסיכולוג אחראי על מספר מסגרות חינוך, כל פסיכולוג היה בקשר יומיומי עם המסגרת. סיוע ניתן גם דרך הקו החם. לקו החם פנו בסביבות מאתיים תושבים, נתנו מענה לכלל האוכלוסייה, גם למבוגרים.

כאשר היו פגיעות/נפילות בעיר קיבלנו מידע על הנפילה והמיקום ופנינו באופן יזום למשפחות שבהן ילדים וגרות באזור הפגיעה ובדקנו האם הם (ההורים ו/או הילדים) זקוקים לסיוע. האפקט של זה היה מרשים, והתגובות מצד התושבים על עצם הפנייה היזומה שלנו אליהם היו מאוד חיוביות. ההורים היו זקוקים להדרכה לגבי איך להסביר ולתווך לילדים את האירועים.

הרב דוד טוויטו- האם מלבד המענים שתיארת היו גם מענים נוספים? האם מסגרות הטיפול או החינוך היו פתוחות במהלך ימי הלחימה?

גב' רונית צור- ראש העיר לא אישר לפתוח אף מסגרת. בשלב מסוים ראש העיר הסכים שתהיה הפעלה יזומה של ילדים ע"י צוותי נוער שיפעילו את הילדים במקלטים. כלומר בבניין המגורים בסמוך למרחב מוגן או בתוך מרחב מוגן.

גב' ולריה מטיחס- הייתה אפשרות לשיחת וידיאו עם הורים ועם ילדים, אפשרות לשיחות בזום. כאשר נמצאים בקשר עין יש לזה אפקט אחר מאשר שיחה שהיא רק טלפונית. היו לנו הרבה מאוד שיחות עם הורים ועם ילדים.

אנשים לא רוצים לצאת במצב כזה. יש לנו סרטונים שהפקנו במהלך תקופת הקורונה, סרטונים של פעילות גופנית להרגעה (הרפיית שרירים, נשימות), ושלחנו אותם להורים, תדרכנו את ההורים.

הרב דוד טוויטו- האזעקה מפחידה אפילו יותר מהנפילה. הילדים נכנסים לחדה כששומעים אזעקה.

גב' ולריה מטיחס- אנחנו מלמדים את הילדים להבחין בין מפחיד למסוכן. אזעקה היא מפחידה אבל לא מסוכנת, והיא מזהירה אותנו שעלינו להיכנס לממ"ד. אנחנו ממליצים להורה לעשות חלוקת תפקידים, הילד שהכי בחרדה - לתת לו תפקיד בעת אזעקה, למשל להכניס את החתולה לממ"ד. כשלכל אחד יש תפקיד והוא אחראי עליו, זה מפחית את החרדה. החוסן מתחיל מהביטחון הפיזי, יש הבדל מהותי בין בית עם ממ"ד לבית בלי ממ"ד בהקשר הזה.

גב' רונית צור- תושבים שגרים בבית ללא ממ"ד לא מרגישים בטוחים.

גב' ולריה מטיחס- נתנו הרבה כלים גם להורים וגם לילדים. בשגרה אנחנו בשפ"ח נותנים מענה לילדים בגילאי 5 עד 18. לעומת זאת הקו החם היה פתוח לכולם, גם קשישים התקשרו. במהלך הטיפול בפניות לקו החם נעזרנו גם באגף הרווחה, כי היו פניות של אנשים שפשוט רצו לדבר עם מישהו, לאו דווקא עם פסיכולוג. נתנו מענה בקו החם לדוברי כל מיני שפות, יש לנו פסיכולוגים דוברי כל השפות האפשריות. כשהיה צריך סיוע קונקרטי הפנינו לרווחה, למשל כשהיה צריך פסיכיאטר שיגיע עד לבית. אני ומירי בן דוד מנהלת מחלקת בריאות היינו בקשר שוטף.

הרב דוד טוויטו- אני מאוד מתפעל מהעזרה הרבה שניתנת בעיר שלנו. לגבי בני נוער אני רוצה לשאול איזה מענה ניתן לכך שהם היו חסרי תעסוקה בתקופה הזו?

מר עומר אונגר- גם במבצע האחרון, כמו במצבים דומים בעבר, אחרי יומיים/שלושה התחילה הבעיה של נוער שמסתובב ברחובות. ספציפית במבצע האחרון נודע לנו על נוער שחיפש היתקליות עם בני מיעוטים כדי לפגוע בהם. בהתארגנות מאוד מהירה ובאישור ראש העיר הוצאנו כ- 28 בני נוער ל- 6 ימים תכנית חינוכית שעסקה בפנים השונות של החברה הישראלית, מחוץ לעיר בליווי עובדי נוער. במקרה הזה מדובר במענה חריג לבני נוער בקצה הרצף. כל

גורמי הטיפול, עובדי הנוער, עמותת על"ם פעלו באופן אקטיבי ויזום ונשמר קשר יומיומי גם באמצעות הרשתות החברתיות והטלפון של גורמי הטיפול עם מאות בני נוער.

הרב דוד טוויטו- הסיוע שלכם הונגש גם לקהילה החרדית?

גב' ולריה מטיחס- לגבי עזרה ראשונה נפשית לאוכלוסייה החרדית, הבנו שיש פער מסוים בנושא של נגישות של המענים שלנו לאוכלוסייה החרדית. נתבקשנו לבדוק איך מפרסמים אצלם את הסיוע שלנו ואנחנו מודעים לצורך במטפלים שמתאימים לתת מענה ראשוני למגזר החרדי. שישנה התאמה תרבותית. יצרנו קשר עם נט"ל שאמרו שאכן הם מודעים לצורך להכשיר אנשים מהקהילה החרדית שיתנו מענה לאוכלוסייה החרדית ואנחנו מסכימים בנושא הזה. הוחלט שיש צורך להכשיר אנשי טיפול שייתנו מענה בקו חם למגזר הזה. צריך אנשים, לאו דווקא פסיכולוגים אלא אפשר גם מתנדבים ואנשי סיוע, שיעברו הכשרה מתאימה. בנט"ל מודעים לצורך הזה בין השאר בעקבות האסון במירון. אנחנו פועלים לסגור את הפער הזה.

הרב דוד טוויטו- אני חייב להודות שזה לא קל, כדי להגיע לאוכלוסייה החרדית צריך להכיר את המאפיינים הייחודיים של האוכלוסייה הזו.

גב' ולריה מטיחס- הרעיון הוא שהאנשים יבואו מתוך הקהילה ויעברו את ההכשרה הזו ויידעו לתת את הסיוע הנדרש, את העזרה ראשונה נפשית בתוך הקהילה שלהם, ואז נסגרו את הפער הזה. מתארת מקרה של אב חרדי שפנה אליה וביקש סיוע בהתמודדות עם ילדו שנקלע למצוקה עקב מצב של חרדה במהלך נסיעה חזרה לבית.

הרב דוד טוויטו- ישר כוח. מידיעה, הסיוע שניתן אצלנו לא קיים במקומות רבים אחרים.

גב' ולריה מטיחס- הרעיון הוא לראות את הפרט. אנחנו רואים את התמונה הכוללת אבל נלחמים על האדם הספציפי. עזרה ראשונה נפשית מונעת צורך בטיפולים רבים בהמשך.

מר משה ראובני- דיברת על אלה שפנו, אבל יתכן שיש גם כאלו שלא פנו כי מתביישים. איך אתם מאתרים את אלו שמתביישים/נמנעים מלפנות? איך אפשר להנגיש את הסיוע שלכם לאוכלוסייה?

גב' ולריה מטיחס- עכשיו, עם סיומו של מצב החירום, מגיעות אלינו פניות נוספות. יש כרגע עומס בפנייה לטיפולים גם אצלנו וגם בקופות החולים. "נוהל חרדה" של משרד הבריאות ובטל"א שמופעל באמצעות קופות החולים ועמותות שונות אמור לתת מענה כאשר יש צורך בטיפול מתמשך. אנחנו מקווים שמשרד החינוך יסייע בתקצוב, כמו שהיה אחרי צוק איתן. אם נקבל את התקצוב נוכל לסייע בפסיכותרפיה גם בתוך בתי הספר. כיום אנחנו נותנים מענה של פסיכותרפיה פרטנית וקבוצתית בתוך בתי הספר, אבל מדובר בהוספה של מאות תלמידים הזקוקים לטיפול, להסתמך על התקצוב השוטף של שעות טיפול זה לא ריאלי. זה נכון שההשלכות של מצב החרדה מופיעות גם לאחר מספר ימים/שבועות ואנחנו רואים את זה בפניות שמגיעות אלינו עכשיו.

גב' יעל כהן- חשוב לחדד שאפשר לפנות גם לקופת חולים ואנחנו מפרסמים את זה. מנהלת מחלקת בריאות נמצאת בקשר עם הקופות, מקבלת את האינפורמציה ומעבירה אותה הלאה לפרסום באמצעות דוברות העירייה.

גב' שלי אגם- נשמע שאכן מצליחים להגיע לבני נוער ולסייע. חשוב לי לציין שמלבד אלו שזקוקים לסיוע, יש גם את הנוער שמסייע. למל במבצע שומר החומות נאסר על מי שמתחת לגיל 18 לצאת ולפעול בכל הפרויקטים, אבל יו"ר מועצת הנוער אורי זרביב ואלו מבין חברי מועצת הנוער שכבר מלאו להם 18, יצאו להכין ערכות למקלטים, סייעו ע"י הרמת טלפונים. עלה גם רעיון של להכשיר בני נוער שלומדים במגמה של פסיכולוגיה- להכשיר אותם לתת סיוע. בדומה לליווי של פר"ח.

גב' ולריה מטיחס- במשך שנתיים הכשרנו נוער מתנדב בחירום, דרך המחלקה של מעורבות חברתית הכשרנו תלמידים לדעת לזהות קשיים, איך ליצור חוסן ומשאבים וכלים להתמודדות קודם כל שלהם, אבל גם לאחרים.

גב' שלי אגם- אני חושבת שאם הקורונה ותקופת החירום אתגרה את כולנו טכנולוגית ולמדנו להשתמש בטכנולוגיה דיגיטלית, אפשר היום לתת סיוע לאו דווקא פרונטלי, למשל בשיחות טלפון או שיחות זום. או למשל מדריכים בתנועות נוער שיכולים לסייע במתן הכלים הללו.

עומר- רעיון מקסים, אתם בני הנוער יכולים באמצעות הרשתות החברתיות להיות רגישים למה שקורה ולהבין מי זקוק לסיוע. לבני נוער בתיכון יש את

היכולות להיות נוכחים ורגישים למה שקורה. איתור בני נוער הזקוקים לסיוע זהו מהלך משותף למנהל החינוך, למהו"ת, לחברה העירונית לתרבות וספורט, למנהל לשירותים חברתיים. שותפים גם הרב ויינגרטן, הרב מני אזולאי, יניב קקון ואבי אמסלם. אני חושב שבשיתוף פעולה עם מנהל החינוך, צוותי החינוך, מסגרות של בני הנוער, עו"ס המטפלים בבני הנוער- נצליח להגיע לעוד בני נוער ותושבים הזקוקים לסיוע. גם כשהפניות מגיעות למוקד העירוני הם מפנים לגורם המתאים. שיתוף הפעולה הזה הוא חשוב מאוד ויכול להקפיץ אותנו קדימה והיות מוכנים יותר טוב למלחמה הבאה.

הרב דוד טוויטו- הרעיון שלך שלי- סיוע של בני נוער לבני נוער- הוא רעיון מבורך. אבל בתנאי שיש להם ליווי מקצועי והכשרה מתאימה. בצרפת עשו את זה, זה רעיון נפלא ואני מאוד תומך בזה. יש דברים שבני הנוער לא יעזו לספר אפילו לפסיכולוג.

גב' שלי אגם- אני מדריכה במד"צים והניסיון שלי מראה שלבני נוער שמדריכים ילדים בגילאי יסודי, למשל בתנועות הנוער, יש את היכולת לראות דברים שמבוגרים שנמצאים בסביבת הילד אולי לא ערים להם. הילדים משתפים אותנו בדברים שהם לא משתפים את ההורים שלהם, או מבוגרים אחרים. אלו דברים שלמדריכים בתנועות הנוער גם אם לא דווקא יש את הכלים לטפל כרגע, יש להם טביעת עין לשים לב ולראות את מה שאולי מבוגרים לא ישימו לב אליו, כי אולי הם לא ישתפו, אולי הם יסתירו.

גב' ולריה מטיחס- אתם המדריכים בתנועות הנוער, שומרי הסף הכי קרובים לילד. היה מקרה שמדריך הציל ילד מניסיון אובדני. אם אתם כקבוצה צריכים הדרכה, צריך לחשוב על זה.

גב' שלי אגם- חשוב לי שלא נחכה למצבי קיצון אלא נדבר על מניעה. אני מציעה להנגיש למדריכים נורות אדומות, סימני אזהרה וקריטריונים. להדריך וללמד אותם באיזה שלב הם צריכים לפנות או להפנות לסיוע מקצועי, כי כרגע זה לא מונגש לנו. אם לא כלים של עזרה ראשונה נפשית אז לפחות כלים של נורות אדומות, איך לזהות ובאיזה שלב צריך להפנות לגורם מקצועי.

גב' קוני טובול- מהחוויה האישית שלי כאימא לילדים בבית ספר, המענה הראשוני שניתן על ידי פסיכולוגית ביה"ס וצוות ביה"ס היה נהדר ויותר מכך,

הכרחי. קודם כל כיוון שאת הצוות ואת פסיכולוג/ית ביה"ס הילדים כבר מכירים. יותר קל להם לדבר עם איש צוות שמוכר להם. השיחות הללו סייעו לילדים ומנעו התפתחות של חרדות. קיבלנו משובים טובים גם מהורים אחרים שהסתייעו. למשל במקרה מסוים את המענה הראשוני נתנה היועצת, כי הילד לא רצה לדבר עם מישהו שהוא לא מכיר. החרדה נמצאת שם כל הזמן, לכן דווקא בנקודות האלו חשוב שמי שיתערב וייתן את המענה הראשוני יהיה צוות ביה"ס.

גב' שגית יפת- זה המקום לפרגן לצוותי ביה"ס על מה שעשו. הייתה עשייה מצוינת וחשוב שהצוותים האלו יקבלו פידבק, למשל מכתבי תודה אישיים.

גב' גילית אבטליון- גם אנחנו כמנחי הורים במרכז להורות משמעותית הפעלנו מענים, כמו למשל קו חם שפעל 24/7. בכל שעות היום ניתן היה לפנות אלינו, ואכן הגיעו שיחות טלפון גם בלילה וגם בשבת. יש לא מעט מענים והפנינו את ההורים למוקד 106 וגם ליועצת ביה"ס, לפי הצורך כי הם נתנו מענה מצוין. חשוב להמשיך ואפילו להגביר את שיתופי הפעולה.

גב' רונית צור- אני יכולה להגיד שבמסגרת ישיבת שקיימנו לצורך הפקת תובנות בסיום מבצע שומר החומות אריה מימון ראש מנהל החינוך העלה את הנושא של תכלול המענים הניתנים, כאחת מהתובנות שלו. לתכלול את כל המענים והסיוע שניתן בעיר להורים וילדים ע"מ שהרצף והתיאום יהיו עוד קצת יותר מהודקים, מאשר מה שהיה במבצע שומר החומות. לשפר עוד יותר את הסיוע. בכל מקרה מוקד 106 נותן מענה כולל והמוקדנים יודעים לאן להפנות את מי שמתקשר אליהם. התושבים בעיר יודעים שצריך לפנות למוקד 106 בכל נושא.

גב' רונית צור- יישר כוח ותודה לכל המשתתפים.

סוגיות להמשך טיפול-

1. הנגשה של שירותי הסיוע העירוניים בשעת חירום לאוכלוסייה החרדית
2. הגברת שיתופי הפעולה בין גורמי הסיוע העירוניים לשעת חירום

רשמה:

אילנית טויטו

יו"ר הוועדה, הרב דוד טוויטו- _____

מזכירת הוועדה, ד"ר אילנית טויטו- _____